

POČÍTAČOVÁ PROFESNÍ A PRACOVNÍ DIAGNOSTIKA

METODICKÁ PŘÍRUČKA 7

MODUL B

INTERPRETACE VÝSTUPŮ TESTŮ

(PRO PORADCE)

TUTO PŘÍRUČKU DOPORUČUJEME PROSTUDOvat PŘED VLASTNÍ INSTALACÍ PROGRAMU COMDI®.
PŘÍRUČKU NALEZNETE TÉŽ V ELEKTRONICKÉ PODOBĚ PŘI INSTALACI PROGRAMU COMDI®.

Vydal kolektiv RCV, s.r.o., 2012
COMDI je registrovaná ochranná známka.

Obsah:

1	INFORMACE O TESTECH V MODULU B	3
1.1	INTERPRETACE VÝSTUPŮ	3
1.1.1	<i>Zjišťování profesních zájmů</i>	3
1.1.2	<i>Zjišťování profesní orientace</i>	4
1.1.3	<i>Zjišťování úrovně vědomostí a znalostí</i>	6
1.1.4	<i>Testy na zjišťování schopností, vloh či talentu</i>	7
1.1.5	<i>Testy osobnostních předpokladů</i>	9
1.1.6	<i>Testy typu osobnosti (temperamentu)</i>	12
1.1.7	<i>Předpoklady v profesním zaměření /směru/:</i>	14
1.1.8	<i>Doporučené obory a profese</i>	17
1.2	TISK VÝSLEDKŮ PROFESNÍ DIAGNOSTIKY MODULU B	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.
2	VSTUPNÍ PŘEDPOKLADY INTERPRETA VÝSLEDKŮ	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

1 Informace o testech v Modulu B

1.1 Interpretace výstupů

Modul B je sestaven z ucelené testové baterie, která obsahuje:

Základní baterie testů:

1. Testy zájmů na bázi dotazníku
 - a) z hlediska profesních činností,
 - b) z hlediska samotných profesí.
2. Testy vědomostí ve formě zkušebních otázek pro zjištění
 - a) gramotnosti v mateřském jazyce,
 - b) matematická gramotnosti.
3. Testy schopností pro zjištění výkonu klienta z několika pohledů pomocí úloh a jejich řešení
4. Testy osobnosti - dotazníkové metody pro zjištění osobnostních předpokladů v profesní orientaci.

Zpracování dat z testů:

Z důvodu náročnosti programu a vyhodnocování dat není možné na tom pracovišti, kde se provádí vyšetření, instalovat i program vyhodnocovací. Je to z důvodu ochrany produktu před zneužitím, z důvodu ekonomické náročnosti vyhodnocovacích programů a softwarového vybavení pracoviště a z důvodu potřebné standardizace, která je validnější při centrálním zpracování dat. Proto se výsledky testů vyhodnocují v centrálním diagnostickém pracovišti. Přenos dat je prováděn dohodnutým způsobem pomocí Internetu-webu. Výsledky jsou zakódovány pod přiděleným variabilním symbolem (osobním číslem účastníka). Takto přenesená data do centra diagnostiky se zpracovávají ve speciálním vyhodnocovacím programu, která se upravují na základě vyhodnocovacích klíčů dle použitých testů a potřebných výstupů.

Výstupy zpracované počítačem jsou vždy na dvou tiskopisech. První tiskopis je grafické vyobrazení hodnot klienta bez popisu, druhý tiskopis má pojmově popisný charakter. Označení grafů a popisů je na tiskopisech totožné. Pro interpretaci výsledků je zapotřebí sledování obou tiskopisů současně. Takto zpracované výstupy jsou jedním ze způsobů ochrany dat o osobnosti dle Listiny lidských práv. Tyto výstupy jsou zpravidla k dispozici odbornému poradci. Pro klienta je vhodnější zkrácená verze výstupu, kde zároveň vzájemným podpisem klienta a poradce je možné se dohodnout na další spolupráci.

1.1.1 Zjišťování profesních zájmů

- a) Svým způsobem jsou zájmy u člověka velmi důležité, ať jde o jejich šíři, nebo hloubku. Důležité je to, že motivují člověka do různých činností. Pokud zájmy přejdou do

pracovních činností, stanou se pro člověka jednou z forem odměn např. i nehmotného charakteru, jako jsou spokojenost, uspokojení atd. jako základní potřeby v životě člověka. Testy mají podobu dotazníků. Kladenými otázkami se postupně zjistí profesní a pracovní orientace člověka. Dotazník má za úkol odhalit zaměření člověka bez ohledu na to, jaké jsou jeho současné konkrétní představy o budoucím životě. Představy mohou být často zkresleny různými vlivy sociálního prostředí. Dotazník není časově limitován.

- b) Vyhodnocovací klíče jsou nastaveny na vzájemné porovnávání profesních činností a profesí, které s těmito činnostmi mají vazby.
- c) Výstupem zájmových dotazníků je škála šesti dělnických profesí (ze 120 nabízených) nejvíce bodově ohodnocených, o které projeví klient zájem. Výstupy jsou znázorněny v grafickém provedení. Podle nich se účastník rychle orientuje ve svých skutečných profesních zájmech. Konečné hodnoty se vyjadřují v procentech. Maximální hodnota je stanovena na 90 %. Klient zde nemusí najít tu profesi, o kterou má vyložený zájem, protože nemá možnost vybírat ze všech existujících dělnických profesí dle katalogu prací, ale jen z určitého vzorku typických profesí, který je charakteristický pro profesní orientaci klienta, a proto se dají z něho dobře odvodit požadavky klienta.

Interpretace výsledků – profesní zájmy

Porovnáváme, o jaké profesi klient žádal ve vstupním dotazníku a jaké profesi volí v testovém dotazníku.

- a) Pokud se klient shoduje v profesní orientaci tj. jak ve vstupním dotazníku, tak ve volených profesích v testovém dotazníku stejného názvu nebo podobného zaměření, je zřejmé, že klient je již motivován pro určitou oblast nebo konkrétní profesi. Ve vyhodnocování dochází ke zvýhodnění ve prospěch klienta.
- b) Klient, který se zásadně rozchází v profesních požadavcích a v testové nabídce profesí, není zvýhodňován v dalším hodnocení.
- c) Může nastat situace, že ve vstupním dotazníku a i v testovém dotazníku je profesní orientace shodná, ale je zřejmé, že klient profesi nebude moci vykonávat např. z důvodu:
 - zdravotních.
 - přesycenosti trhu práce,
 - nemožnosti zaškolení
 - neodpovídající úrovně dosaženého vzdělání.V tomto případě se ponechává zvýhodnění, ale v dalších vyhodnocovacích klíčích jsou, nebo na žádost zadavatele mohou být, nastavena určitá omezení (bilance) a klientovi se v konečné výstupu žádaná očekávaná profese nezobrazí.
- d) V grafickém znázornění zájmu klienta bereme v úvahu jen zájmy o profesi nad 50 % a výše.

1.1.2 Zjišťování profesní orientace

- a) Druhá část zájmového dotazníku je zaměřena na činnosti pro možné profesní uplatnění člověka. Činnosti přímo nebo nepřímo souvisejí s pracovní náplní profesí uvedených v prvním dotazníku. Výstupem těchto dvou dotazníků je procentuální vyjádření profesního zaměření a zájmu účastníka v jedenácti oblastech činností dle odborného zaměření. Jedná se o zaměření v oborech:
 - stavební výroba,
 - dřevozpracující výroba,

- strojírenská výroba a elektro-výroba,
 - potravinářská výroba,
 - textilní, gumárenská a kožedělná výroba,
 - umělecká a řemeslná výroba,
 - lesní a zemědělská výroba,
 - obchod a služby,
 - sociální péče, zdravotnictví a zdravotnická výroba,
 - společná povolání dělnická (vyskytující se ve většině provozech, např. uklízeč),
 - společná povolání administrativní (vyskytující se ve všech provozech, např. sekretářka).
- b) Hodnotící klíč je postaven na bázi srovnávání volených činností typických pro daný obor a volbou profesí směřujících k daným oborům. Klient přidělenými body stanovuje výši svého zájmu. Dotazník není časově limitován.
- c) Výstupy jsou znázorněny v grafickém provedení. Podle nich se lze rychle orientovat v zájmech klienta o určitou oblast. Hranice průměru je stanovena na 50 %.

Interpretace výsledků – profesní orientace

Výsledky jsou důležité pro celkové zjišťování předpokladů účastníka a v kombinačním propojení s dalšími testy napomáhají vytvářet strukturu osobnosti pro porovnání s profesiogramy (číselné a slovní vyjádření charakteristik jednotlivých profesí).

Příklady hodnocení klienta:

- a) V nadpoloviční většině dosahují grafy 50 % a výše. S tímto klientem se bude velmi dobře pracovat, je variabilní a bude ochoten v závěrečných výsledcích přistoupit na nejvhodnější profesi nabízenou z naší strany.
- b) Všechny grafy, nebo většina, se nachází pod hranicí 50 %, jen jeden nebo dva se nachází na 50%, z toho se dá předpokládat, že klient je svými zájmy úzce motivovaný a že inklinuje jen k některým profesím, které se dají vyčíst z grafu A. V případě jiných závěrečných výsledků je někdy obtížné přesvědčit klienta pro námi nabízený obor a profesi.
- c) Klient preferuje pouze graf č.11 – Společná povolání II., přitom má zpravidla ukončené pouze základní vzdělání. Značí to, že jeho zájmy směřují do oblasti technicko-administrativních profesí. Zpravidla tyto profese jsou vhodné pro klienty s ukončeným úplným středním vzděláním (maturitou). Pokud klienta nechceme odradit, velmi záleží na výsledcích testů vědomostí a schopností. Zpravidla výsledky interpretujeme tak, že pro naplnění jeho zájmů je zapotřebí získat studiem příslušné vzdělání.
- d) Všechny grafy se pohybují pod úrovní 50 %. Znamená to, že klient prakticky nemá zájem o žádnou profesní oblast. Klient není dostatečně motivován pro pracovní zařazení a následné uplatnění na trhu práce. I když přistoupí na vytypovanou profesi pro zaškolování, bude zpravidla problémový. Bude vyžadovat zvýšenou kontrolu a vedení.

1.1.3 Zjišťování úrovně vědomostí a znalostí

- a) Testy na zjišťování úrovně vědomostí a znalostí jsou odrazem běžných potřeb člověka ve svém životě a profesi.

Testy jsou zaměřené na:

- jazykovou gramotnost,
- počítařské dovednosti.

Z důvodu korektnosti práce klienta jsou testy předkládány v několika modifikacích stejné náročnosti a pro účastníka náhodně voleny, zpravidla ve variantě A a variantě B. Náročnost testů odpovídá učivu 7. ročníku základní školy. V gramatickém testu mají otázky zpravidla vazbu jen na pravopis. Pro matematický test byl upraven jeden ze standardizovaných testů souboru V.I.T. Délka trvání testů je časově limitována. I se zácvikem pracuje klient cca 10 minut.

- b) Hodnocení výsledků testů je bodové, tj. kolik správných odpovědí je v časovém limitu zaznamenáno. Bodové hodnoty se v centrální kartotéce převádí na stenovou desetibodovou stupnici a pro lepší orientaci na stupnici od 50 bodů do 150 bodů, což je vymezeno i na výstupu. Dosažených 100 bodů je bráno jako průměrná hodnota klienta.
- c) Výstupem je grafické bodové znázornění hodnoty jednotlivých testů. Výsledky mohou být vodítkem pro stanovení profesních předpokladů z hlediska zaměření a náročnosti.

Interpretace výsledků – úroveň vědomostí a znalostí

Grafické znázornění nám ukazuje úroveň základních vědomostí (gramotnosti) ve dvou stěžejních předmětech – gramatiky v českém jazyce a logiky v matematice. Rozhraní je 100 bodů.

Příklady hodnocení klienta:

- a) Bodové hodnoty se pohybují v pásmu 95 – 105 v obou testech. Klient je vhodným typem pro zaškolování v dělnických profesích.
- b) Hodnocení se pohybuje pod pásmem 95 bodů. Klient bude mít potíže při teoretickém zaškolování.
- c) Klient se pohybuje v obou grafech v pásmu 110 a výše. Pokud dosáhl pouze základního vzdělání, je zřejmé, že svými vědomostmi odpovídá pro studium na střední škole s maturitou, ale z určitých důvodů nedokončil vzdělání, nebo o toto vzdělání neusiloval. Takovýto klient se zpravidla obtížně adaptuje na dělnickou profesi a má často pocit nedocení.
- d) Bodově rozdílné grafy cca o 15 bodů a výše. Je zřejmé, že klient se obtížně prosazoval i ve středním školství. Mohou zde hrát úlohu např. i poruchy dyslexie, dysgrafie atd. Pokud se výstupy pohybují v obou grafech i s touto rozdílností nad pásmem 100 bodů, je zapotřebí preferovat tu profesi, která má vazbu na vědomosti s vyšším bodovým hodnocením.

V úvahu musíme brát i věk klienta a dobu od ukončení školní docházky.

1.1.4 Testy na zjišťování schopností, vloh či talentu

- a) Jde o zjišťování určitého druhu kvalifikace, hledání možné specializace, ve které by byl člověk úspěšný, na základě schopností a získaných zkušeností. To předpokládá zvládnutí určitých činností. Dá se říci, že tyto testy modelují profil člověka z hlediska jeho produktivity a výkonu.

Celá baterie testů schopností je sestavena z jedenácti subtestů se zaměřením na:

- verbální logiku,
- numerickou logiku
- percepční logiku,
- prostorovou představivost,
- technické schopnosti,
- bystrost,
- analytické schopnosti,
- úroveň paměti,
- reakce na podněty,
- koncentraci pozornosti a vůli,
- svalovou koordinaci a jemnou motoriku.

Testy jsou časově limitovány a stanovují výkonové hodnoty klienta, jak z hlediska různých zaměření logického uvažování, tak z hlediska úrovně koncentrace pozornosti a soustředěnosti, úrovně smyslových analyzátorů, prostorové orientace a reakce na podněty se zapojením motoriky.

Maximální délka trvání jednoho testu je pět minut. Maximální délka trvání celé testové baterie je cca 50 minut.

- b) Hodnocení testů je převáděno pomocí klíčů do stenové podoby a do bodových hodnot v pásmu od 50 do 150 bodů. Testy byly jednotlivě ověřovány na cca 2000 klientech s dosaženým základním vzděláním, a to ve více variantách. Za základ bylo vybráno 11 testů, které dosti komplexně profilují osobnost klienta z hlediska jeho výkonů, které jsou jednotlivě nebo v souboru potřebné pro škálu nabízených dělnických profesí. Proto v centrální kartotéce jsou údaje zpracovány a posuzovány buď samostatně nebo v kombinacích. Kombinacemi vzniká asi 55 různých variant schopností pro určité typy povolání a možnou profesní kariérovou dráhu v určité specializaci.
- c) Výstupem testů je grafické znázornění úrovně jednotlivých schopností v bodovém vyjádření v rozmezí od 50 do 150 bodů. Průměrná hodnota schopností je stanovena na 100 bodů. Bodové hodnoty jsou posuzovány jako u vědomostních testů.

Interpretace výsledků – zjišťování schopností, vloh či talentu

Testy jsou zaměřené na to, jak se klient dokáže vypořádávat s novými problémy, jak dokáže logicky uvažovat, jak dokáže být pohotový a správně se rozhodovat.

Při posuzování dosažených výsledků stojí za zvážení ty hodnoty, které jsou 100 bodů a výše.

S1 – Verbální logika

- vyjadřuje schopnost slovního logického myšlení, nalézt to správné slovo psané nebo mluvené v pravý čas. Ukazuje na bohatost slovní zásoby a na vyjadřovací schopnosti. Ta jsou zapotřebí v oborech jako jsou obchod, služby, kultura vzdělávání.

S2 – Numerická logika

- je to schopnost myslet v číslech a ne jenom s nimi manipulovat. Jsou to tzv. rychlé počty, kdy je zapotřebí rychlého číselného vyhodnocování a srovnávání čísel. Je zapotřebí v oborech s ekonomickým zaměřením a tam, kde manipulujeme např. s penězi.

S3 - Percepční logika

- schopnost, při kterých z abstraktních informací vyvozujeme závěry. Tato schopnost do jisté míry zachycuje tvořivost a schopnost hrát a měnit role, schopnost vnímat, mít empatii a flexibilitu. Vhodné pro obory s tvůrčím zaměřením, v uměleckých řemeslech, výzkumu a podnikání.

S4 – Prostorová představivost

- schopnost si vizuálně představit trojrozměrný objekt na základě dvojrozměrné informace. Je jí zapotřebí k pochopení výkresů a plánů. Je zapotřebí v oborech kde se provádí konstrukce a sestavování dílů, v aranžování dle předloh. Rovněž je zapotřebí v oborech, kde je zapotřebí si vštípit a vybavit si určitý prostor a orientovat se v něm, popřípadě jej dotvářet podle svých představ.

S5 – Technické schopnosti

- schopnost řešit praktické problémy, které nás ve světě obklopují. Určují stupeň přirozenosti v jednání a manipulaci s věcmi, ukazují na určitou praktičnost a schopnost chápat věci a jejich vztahy v posloupnostech a funkčnosti. Schopnost se rychle orientovat v pracovních postupech. Uplatnění v technických oborech a v oborech kde je zapotřebí logika s využíváním zkušeností a praktických dovedností.

S6 – Bystrost

- je to schopnost, jež umožňuje velmi rychle a přesně se vyrovnávat s rutinními úkoly. Schopnost rychle reagovat na změny které mohou mít určitou pravidelnost i na náhodné změny, které již někdy byly řešeny. Spočívá v rychlosti přijímání a zpracovávání vnějších podnětů a reagování na ně. Tuto schopnost lze během života cvičit a zdokonalovat. Jsou zapotřebí v oborech s rutinní nacvičenou prací, a pokud se jedná o činnosti související se slovní komunikací, vyjadřuje tato schopnost stupeň přirozené inteligence a společenského vystupování.

S7 – Analytické schopnosti

- je to schopnost odvozování logických spojitostí, rychlého myšlení a řešení problémů. Je zde zastoupeno využití minulých zkušeností spojených s kombinačními schopnostmi. Analytické schopnosti se využívají v oborech kde je zapotřebí úsudku a z několika možností volby správného rozhodnutí. Uplatňují se tam, kde se řeší krize a zvýšená možnost konfliktních situací. Tam, kde je nutné se rozhodovat v nestandardních situacích.

S8 – Pamětní schopnost

- zjišťuje tzv. vizuální paměť, kterou zjišťujeme, na jakou dobu a v jakém rozsahu si dokážeme vštípit do paměti v časovém limitu určité věci a jevy se schopností si je zpětně a správně vybavit. Test zachycuje škálu paměti od neschopnosti si zapamatovat až po tzv. fotografickou paměť. Jedná se především o krátkodobou paměť na velké množství vizuálních podnětů. Zachycuje i schopnost učit se. Paměť se dá do jisté míry cvičit v prostředí, ve kterém se opakují podněty. Proto ji lze využít oborech, kde je zapotřebí si vybavit větší množství předmětů, jevů a pojmů.

S9 - Reakce

- test je zaměřen na zjišťování reaktivního času, tj. za jakou dobu dokáže ruka zareagovat na zrakový podnět (od spatření k reagování). Tato schopnost je důležitá tam, kde potřebujeme rychlého rozhodování a motorického bezděčného jednání. Je to zautomatizovaná reakce, kdy naučený úkon provádíme povědomě bez zapojeného myšlení. Schopnost je důležitá v oborech s monotónní prací, kde je práce honorovaná od počtu provedených úkonů stále se opakujících, nebo v oborech, kde je v očekávání určitý podnět, na který musíme bezprostředně reagovat.

S10 - Koncentrace

- schopnost dlouhodobě koncentrovat pozornost a provádět úkony stále se stejnou přesností, rutinou a bez chybovosti. Test snímá i dobu zapracovanosti člověka do bezchybných úkonů, rychlost provádění bezchybných úkonů, chybovost počáteční a koncovou. Snímá výpadky v pozornosti a unavitelnost. Schopnost se uplatňuje v oborech s dlouhodobým pracovním nasazením v určitém pracovním tempu s potřebnou dávkou soustředění. Využívá se neúmyslné pozornosti, která dle potřeby přechází krátkodobě v pozornost úmyslnou.

S11-Koordinace

- odhaluje úroveň koordinace pohybu na základě zrakového vnímání. Test odhaluje, na jakém stupni je naše motorika jemných a přesných pohybů. Ukazuje, jakou máme svalovou koordinaci, jak máme jemné pohyby spojené s reakcí na určité podněty. Ukazuje, do jaké míry jsme schopni přetvářet naše představy do naší motoriky a zpětně provádět vizuální kontrolu. Důležitá je v oborech, kde je zapotřebí zručnosti, jemné ruční manipulace spojené s ladností a přesností pohybu.

Schopnosti úzce souvisí s mírou talentu pro výkon určitého povolání. Při komplexním posuzování klienta nám mohou úrovně jednotlivých schopností dotvářet mozaiku pro naše správné poradenské rozhodování.

1.1.5 Testy osobnostních předpokladů

- a) Testy osobnostní nám charakterizují a modelují povahové vlastnosti člověka, které jsou důležité nejen pro jeho osobní život, ale i pro bezproblémové vykonávání určitého povolání ve spojitosti se společenskou komunikací a vztahy mezi lidmi. Proto v současné době i zaměstnavatelé kladou důraz na to, jak se budoucí zaměstnanec zapojí a „zapadne“ do pracovního týmu a bude jeho oporou, nebo zda člověk je spíše individualista orientovaný na samostatnou práci. Povahové vlastnosti a jejich rysy se během života mění buď vývojem člověka nebo přizpůsobováním se prostředí, ve kterém

se realizuje. Testy osobnostní mají strukturu dotazníkovou, to znamená, že jedinec je veden řízenými otázkami, na které odpovídá volbou z několika možností, jak by přibližně v daných situacích jednal, nebo jak na něho citově působí.

Otázky zdánlivě nesouvisí se žádným povoláním, ale celkový osobnostní profil člověka je důležitým prvkem pro strukturu určité profese.

Osobnostní testy nejsou časově limitovány, proto účastník musí odpovědět na všechny otázky. Délka práce účastníka se odhaduje asi na 20 – 30 minut. Je to závislé na rychlosti čtení testu a na schopnosti rychlého rozhodnutí.

Otázky sledují tyto vlastnosti osobnosti:

+ (silné stránky osobnosti)			- (slabé stránky osobnosti)		
Č.	Ozn. t.	Název osobní vlastnosti	Č.	Ozn. t.	Název osobní vlastnosti
O1.	JAKO	Aktivní	O9	PAO	Pasivní
O2	STO	Stabilní	O10	LAO	Labilní
O3	DOO	Dominantní	O11	SUO	Submisivní
O4	RAO	Racionální	O12	SMO	Smyslový
O5	EXO	Extrovertní	O13	INO	Introvertní
O6	CIO	Citlivý	O14	NCO	Necitlivý
O7	EMO	Emotivní	O15	NEO	Neemotivní
O8	PRO	Prioritní	O16	SEO	Sekundární

- b) V centrální kartotéce se zpracovávají výsledky jednotlivých odpovědí a z údajů jsou vytvářeny kombinace. Údaje nám vytváří mozaiku hodnot, které jsou dávány do souladu a srovnávány s profesiogramy jednotlivých profesí. Celkem tato dotazníková metoda vyhodnocuje 150 vlastností osobností, z nichž zobrazujeme jen typické pro naše potřeby, které jsou výše uvedené.
- c) Pro klienta je výstupem grafické znázornění 16 základních vlastností, které lze sestavit jako protipóly 8 + 8, na silné stránky osobnosti a na opačné, slabší stránky osobnosti. Závislosti jsou na sobě úměrné. Podle jednotlivých vlastností a výše jejich hodnot se poradce dokáže orientovat v osobě klienta.

Interpretace výsledků – osobnostní předpoklady

Hodnoty jsou vyjádřeny v procentech. Normou pro běžného a „bezproblémového“ člověka je brána hodnota 40 – 60 %. Jedinec, který se vychyluje v hodnotách nad 60 % nebo pod 40 %, začíná být v těchto uvedených vlastnostech atypickým vůči průměru a díky tomuto vychýlení může mít určité střety v sociálním prostředí, což vede k možným vnitřním nebo k vnějším konfliktům s tímto prostředím. I když silné a slabé stránky charakteru osobnosti jsou zrcadlově hodnocené např. O1 a O9, O2 a O10, atd., pro rychlejší orientaci podáváme výklad všech pojmů vlastností osobnosti.

Stručný výklad jednotlivých pojmů:

a) (+) Silné stránky osobnosti:

- O1 Aktivní – klient je činný, činorodost je vyvolána vlastní snahou, je schopný vyvolat určitou změnu, je ochoten spolupracovat. Pokud přesahuje hranici průměru, vyvolává v prostředí dojem přílišné snaživosti a vnučování se. V opačném případě vstupuje do

pásma pasivity.

- O2 Stabilní – projevuje se trvalostí, pevností, odolností proti vychýlení, schopností udržet osobnost bez výkyvu při zátěži, vyvážený přístup a stálost v pracovním prostředí. Zvýšená, nadprůměrná stabilita charakterizuje přílišnou odolnost vůči změnám, obtížnou přizpůsobivost. Opakem je labilita.
- O3 Dominantní – klient se dokáže sám za sebe rozhodovat, říci svůj názor, dokáže se zdravě profesně prosadit, uplatnit své vědomosti a zkušenosti. Nadprůměrně hodnota vede k dominanci, tj. ke sklonu ovládat druhé, k sebeprosazování. Opakem je submise.
- O4 Racionální – je rozumný, dokáže o věcech přemýšlet a udělat si vlastní úsudek, dle kterého je schopen se sám rozhodovat. S hodnotou nadprůměrnou vykazuje určité projevy obav, přezkoumávání stavu a vyvolávání nedůvěry. Opakem je smyslovost.
- O5 Extrovertní – je ochotný spolupracovat v sociálním prostředí, otevřený, vstřícný změnám, snadno sociálně adaptibilní. V nadprůměrných hodnotách je příliš živý, rušivý, se sklonem odvádět pozornost od pracovních povinností. Opakem je introvertní.
- O6 Citlivý – schopen vnímat určité podněty s vyšším prahovým rozlišením, se zapojením svých smyslů a s vyšší společenskou vnímavostí. Projevuje se taktností a jemností v jednání. Nadprůměrná hodnota značí společenskou vtíravost. Opakem je necitlivost.
- O7 Emotivní – dojmavý, citový ve vztahu ke svému okolí, projevující se bezprostřední reakcí na podněty a přirozeností v jednání. Nadprůměrná hodnota se projevuje přemírou vzrušivosti a prosazování se pomocí citových nepřiměřených reakcí. Opakem je neemotivnost.
- O8 Prioritní – charakterizující se radostí z prvenství, z dosaženého výsledku a úspěchu, se snahou soutěžit a vyhrávat, zdravě se prosazovat. Nadprůměrná hodnota charakterizuje nezdravou ctižádost, prosadit se za každou cenu a neumět prohrávat. Opakem je sekundarita.

b) (-) Slabé stránky osobnosti:

- O9 Pasivní – pokud je hodnota v pásmu průměru, hodnotíme jen silnou stránku osobnosti – aktivní. Nadprůměrná hodnota charakterizuje klienta jako nečinný, neúčastný, s pokleslou iniciativou, se ztrátou zájmu se uplatnit provázenou lhostejností, s nedostatečnou motivací se zapojovat do spolupráce.
- O10 Labilní - pokud je hodnota v pásmu průměru, hodnotíme jen silnou stránku osobnosti – stabilní. Nadprůměrná hodnota charakterizuje nevyváženost, kolísavost, hlediska emocí nepředvídatelné změny nálad, v pracovním procesu únavnost, nestálost, únik od problému v krizových situacích.
- O11 Submisivní - pokud je hodnota v pásmu průměru, hodnotíme jen silnou stránku osobnosti – dominantní. Nadprůměrná hodnota charakterizuje tendenci se zcela podřízovat, nechat se vést a ovládat, nedostatečné sebevědomí, neschopnost se prosadit a poukázat na své přednosti, vědomosti a dovednosti.

- O12 Smyslový - pokud je hodnota v pásmu průměru, hodnotíme jen silnou stránku osobnosti racionální. Nadprůměrná hodnota charakterizuje klienta se silnou vnímavostí okolí s přeceňováním významu smyslů nad rozumovou stránkou s převládající snahou jednat intuitivně a nahodile bez logických vazeb, úsudků a soudů.
- O13 Introvertní - pokud je hodnota v pásmu průměru, hodnotíme jen silnou stránku osobnosti – extrovertní. Nadprůměrná hodnota charakterizuje zaměřenost klienta do vlastního nitra, se ztrátou kontaktu s realitou, s obtížnou komunikací s vnějším prostředím, se snahou se izolovat a nezapojovat se do kolektivních činností.
- O14 Necitlivý - pokud je hodnota v pásmu průměru, hodnotíme jen silnou stránku osobnosti - citlivý. Nadprůměrná hodnota charakterizuje obtížnost nebo neschopnost rozlišování přichozích podnětů, těžkopádností v jednání, netaktností a neschopností vnímat nebezpečí, s nízkou empatií pro zapracování a pracovní činnosti.
- O15 Neemotivní - pokud je hodnota v pásmu průměru, hodnotíme jen silnou stránku osobnosti – emotivní. Nadprůměrná hodnota je u klienta provázena určitou uzavřeností, upjatostí, ostražitostí a nepřirozeností v projevech, se stíženou schopností týmově pracovat, necitlivostí, nekompromisností a tvrdostí v jednání.
- O16 Sekundární - pokud je hodnota v pásmu průměru, hodnotíme jen silnou stránku osobnosti - prioritní. Nadprůměrná hodnota je známkou druhotnosti v chování a jednání, neodpovědností a zaštiťováním se někým jiným, bez vlastního názoru, s tendencí vyčkávat v nerozhodných a konfliktních situacích.

Vlastnosti osobnosti jsou odrazem chování a jednání člověka v pracovním procesu. Na nadprůměrné hodnoty je zapotřebí klienta upozornit a naznačit možné nesnáze v přístupech sociálního prostředí k jeho osobě. Vlastnosti osobnosti se v sociálním prostředí dají do značné míry ovlivňovat a měnit.

1.1.6 Testy typu osobnosti (temperamentu)

- a) Testy jsou zaměřené na dynamiku osobnosti, které souhrnně označujeme pojmem temperament. Temperament se projevuje v našem vnitřním duševním prožívání a navenek naším způsobem chování. Z hlediska temperamentu se naše chování nejvíce projevuje v zátěži psychické či fyzické. Temperament nejvíce ovlivňuje citový život a motoriku člověka. Proto z hlediska temperamentu nejčastěji sledujeme sílu, rychlost a vyrovnanost. V testové baterii byla pro vyjádření hodnot použita teorie I.P.Pavlova, který temperamentovou strukturu osobnosti rozděluje do čtyř typů osobnosti - **sangvinik, choleric, flegmatik a melancholik**.
- b) Hodnotící klíče jsou zaměřené na zátěžové pracovní situace projevující se monotónností, únavou, pracovním stresem, sníženou koncentrací pozorností a akceschopností nervové činnosti. Jednotlivé typy osobnosti tvoří celek osobnosti, proto součet hodnot dává 100 %. Člověk, který má u některého typu hodnoty vyšší jak 25 %, se stává určitým typem osobnosti. Každý typ má jak kladné tak záporné vlastnosti, které mohou v budoucí profesi hrát kladnou i zápornou roli. Pokud některý typ osobnosti u nás výrazně převládá, je zapotřebí si uvědomit, jak se asi navenek projevují a jak mě vnímá mé okolí.

- c) Grafické znázornění charakterizuje typovou strukturu osobnosti v uvedených čtyřech základních typech – sangvinik, cholerek, flegmatik, melancholik. Rovnoměrné zastoupení jednotlivých typů je 25 %. V pásmu 20 – 30 % je stanovena určitá neproblémová norma klienta. Při hodnotě nižší než 20 % se prakticky tento typ u člověka nevyskytuje. Pokud je hodnota vyšší jak 30 %, může se očekávat výraznější zastoupení tohoto typu a jeho kladných či záporných charakteristik.

Interpretace výsledků – typ osobnosti

Který typ výrazně převládá (jeho hodnota je nejvyšší), je tento typ spouštěcím mechanismem. Navenek se projevuje určitým typickým jednáním a chováním. Poradce by měl znát, jak se klient bude ve svém jednání projevovat především v zátěžových a konfliktních situacích a poradit, jak seberegulací včas usměrňovat své záporné emoce. Typ osobnosti dokresluje profil člověka i v pracovním prostředí, o jaké kladné stránky je možné se opírat a které naopak potlačovat.

Jednotlivé typy osobnosti:

T1 - Sangvinik

kladné vlastnosti - veselost, pohyblivost, výřečnost, aktivita, rozhodnost, kolektivnost, záporné vlastnosti - povrchnost, nestálost, lehkomyšlnost, nesoustředěnost, labilita.

V pracovním procesu:

klady – stálá aktivita, značná přesvědčenost, výkonnost, několik činností současně, pestrost činností a zájmů, rychlé tempo činnosti, rychlý přechod od jedné činnosti k druhé, značná síla reakcí, rozhodnost, pružnost konání.

zápory – povrchnost, nedůslednost, nestálost, rychlé ochabnutí nadšení, rozptýlenost, bezmyšlenkovitost, přehnané riskování, nutná kontrola a následná motivace.

T2 - Cholerek

kladné vlastnosti - pracovní tempo, podnikavost, samostatnost, hovornost, mimika, záporné vlastnosti - podrážděnost, impulsivnost, nevyváženost, panovačnost, urážlivost.

V pracovním procesu:

klady - velká přesvědčenost, značná kvantita činností, rychlé pracovní tempo, rychlý přechod od jedné činnosti ke druhé, iniciativnost, agilnost, podnikavost, samostatnost, důkladnost.

zápory – nevyváženost činností, přílišná exploze v jednání, hněvivost, mrzutost, nespokojenost a podrážděné reakce, netrpělivost, náladovost a nesnášenlivost.

T3 - Flegmatik

kladné vlastnosti - trpělivost, rozvážnost, vytrvalost, dobromyslnost, sebeovládání, záporné vlastnosti - lhostejnost, pomalost, nerozhodnost, nevýřečnost, uzavřenost.

V pracovním procesu:

klady – bez problémů vykonávání dlouhotrvající tělesné a duševní práce, vytrvalost, rovnoměrnost činností, trpělivost, rozvaha, samostatnost, stálost chování, přesnost v rozvrhu prací, spolehlivost, sebeovládání a sebekontrola.

zápory – nedostatek pracovního nadšení, neiniciativnost, malá aktivita, nepružnost, nedostatek zájmu, pomalý přechod od jedné činnosti ke druhé, při špatném zaškolení tendence k nepořádku, nepřesnosti a zanedbávání povinností.

T4 - Melancholik

kladné vlastnosti - stálost, vážnosť, svedomitost, pečlivosť, houževnatost, důkladnost
záporné vlastnosti - přecitlivělost, unavitelnost, nejistota, nedůvěřivost, nepružnost.

V pracovním procesu:

klady – svedomitost, zodpovednosť, cit pro povinnost, snaživost, houževnatost, důkladnost, pečlivosť, disciplinovanost, srdečnost oddanost, věrnost, hlubokomyslnost, pracovní nasazení, ochota spolupráce.

zápory – slabost reakcí, pomalost, strnulost pohybů, snadná unavitelnost, menší kvalita činností, neschopnost dlouhotrvajícího pracovního vypětí, pedanterie, nepružnost, malá odvaha, nedůvěřivost, urážlivost až hysterie.

Pro klienta jsou největším problémem záporné vlastnosti, kterými negativně ovlivňuje své okolí a mohou být brzdou v kariérovém růstu. I tyto vlastnosti se dají vlastním úsilím změnit.

Modul B je sestaven z výše uvedených testů. Všechny testy na sebe v minimálním časovém limitu navazují. Jsou sestaveny tak, aby účastník byl neustále v určité pracovní zátěži a v dlouhodobé koncentraci. Dle potřeby mají některé testy krátký zácvik, který se nehodnotí a není zpravidla časově limitován. Tím dochází k tomu, že ukončení práce u jedinců není stejné, ale z hlediska časového limitování testů nejsou při ukončování programu velké časové rozdíly. Celková práce účastníka s programem COMDI B by měla být ukončena do 110 minut.

Výstupy z testů přecházejí do kartotéky jednotlivě a zde se pomocí testových klíčů kombinují. Výstupem jsou nejen hodnoty jednotlivých testů uvedených v popisu, ale pomocí kombinací dat se získávají o klientovi další údaje, které dotvářejí komplexní posouzení klienta z hlediska potřeb profesní diagnostiky. Dalšími výstupy v grafické a textové podobě jsou:

1.1.7 Předpoklady v profesním zaměření /směru/:

- a) Jedním z dalších výstupů je deset hodnot, které charakterizují klienta z hlediska jeho profesní zaměřenosti a možné orientace. Nazýváme je předpoklady v profesním zaměření. V profesních oborech, kde v tomto modulu B sledujeme především dělnické profese, lze upřednostňovat určité profesní předpoklady samostatně, nebo v kombinacích. Takto můžeme posuzovat i jednotlivé profese. Profesní předpoklady pro profesní zaměření, jsou vyjádřeny v těchto výstupech:

Č.	Zn.	Zaměření
1.	PR	Praktický
2.	TE	Technický
3.	MA	Manuelně zručný
4.	FY	Fyzicky výkonný
5.	DU	Duševně výkonný
6.	TV	Tvůrčí a umělecký
7.	SP	Společensky komunikativní
8.	SO	Sociální
9.	PŘ	Přírodovědný
10.	SL	Poskytující služby

- b) Výstupy v grafické a textové podobě mají maximální hodnotu 100 %. Dělicí čára v grafu vyjadřuje průměrnou hodnotu 50 %. Dělicí čára je pro naši orientaci a sděluje, do jaké míry je klient v jednotlivých zaměřeních profesně uplatnitelný. Výsledné hodnoty všech zaměření se využívají pro další zpracování výsledků.

Interpretace výsledků – předpoklady v profesním zaměření

Praktický

- charakterizuje klienta věcně zaměřeného, který se nenechá vyvést z míry, má realistický a střízlivý přístup k životu, zajímají ho především fakta, člověk, který touží po čínorodosti. Projevuje se potřebou fyzické a manuální práce, vyznačuje se zručností, nebo rád dělá pracovní činnosti ve velkém. Někde stačí jisté oko a šikovné ruce, jinde se neobejde bez teoretického zázemí.

Příklady oborů - řemeslná výroba a služby, stavebnictví, dřevozpracující výroba atd.

Příklady profesí - malíř a natěrač, opravářka punčoch, zedník, kuchař, truhlář, zámečnick

Technický

- klient, který se dobře orientuje v technické dokumentaci a dovede dle předlohy skládat, sestavovat a rozkládat, chápat posloupnosti a funkčnost. Typ člověka, který rád pracuje se stroji, zkoumá jejich funkčnost a technické parametry, sám zhotovuje pomůcky pro svou potřebu, obklopuje se pracovním náradím, stroji a přístroji.

Příklady oborů - strojírenství a elektrotechnika, polygrafická výroba, doprava atd.

Příklady profesí - mechanik, údržbář, technik, strojní zámečnick, laborant.

Manuelně zručný

- se vyznačuje motorickými předpoklady, především jemnou motorikou, schopný svou zručností dle návodu zhotovovat věci a věci dotvářet. Velmi dobře dokáže využívat pomocných nástrojů a kde chybí nástroj, nastupují ruce. Je v pracovních úkonech rychlý s dobrým postřehem a reakcí.

Příklady oborů – řemeslná výroba a služby, sklářská výroba, kožedělná výroba atd.

Příklady profesí – košíkář a pletař, hodinář, zahradník, sklář, tkadlec, obuvník.

Fyzicky výkonný

- má rád fyzicky namáhavou práci, je rád, když je za ním vidět hodně práce, nebojí se fyzické a dlouhodobé zátěže, často je fyzicky zdatný, rád pracuje na výkon a úkolem, nemá rád složité pracovní postupy, má jednoduchý způsob myšlení, může vykonávat monotónní práci, v jednání je přímý.

Příklady oborů - báňský a geologický průzkum, hutní výroba, stavebnictví, zemědělství.

Příklady profesí – horník, hutník, lesní dělník, zemědělec, montér, stavební dělník.

Duševně výkonný

- klient, který rád přemýšlí nad svou prací, dokáže dlouhodobě koncentrovat úmyslnou pozornost, je schopen organizovat svou práci a ovlivňovat práci jiných. Rozhodovat a přebírat odpovědnost za svěřené úkoly, nepotřebuje vedení, pracuje samostatně, je schopen analyzovat a syntetizovat pracovní postupy, řídit jiné.

Příklady oborů - kultura, doprava, telekomunikace a pošty, společná povolání II, atd.

Příklady profesí – asistent vychovatele, poštovní doručovatel, skladník, expedient.

Tvůrčí a umělecký

- zahrnuje činnosti, kde je předpokladem určitý talent. Jedinec se nevyjadřuje pomocí slov, ale jiným uměleckým způsobem. Má smysl pro krásu, estetiku, konstruktivnost. Má schopnosti nejenom reprodukovat, ale i tvořit nové. Projevuje se vybraným způsobem jednání a vystupování, je emocionálně založený.

Příklady oborů – umění a umělecká realizace, textilní, oděvní a potravinářská výroba.

Příklady profesí – grafik, aranžér, knihař, krejčí, cukrář, pekař, kuchař, kadeřník.

Společensky komunikativní

- se projevuje v sociálním prostředí v komunikaci s lidmi, kdy dokáže nabídnout své služby, přesvědčit o svých záměrech, prosadit svůj názor. Je vhodný pro kolektivní práci, je samostatný v jednáních. Rád vystupuje na veřejnosti a rychle se orientuje v sociálním prostředí. Bez obtíží navazuje kontakty.

Příklady oborů – obchodní provoz, cestovní ruch, společná povolání I a II atd.

Příklady profesí – prodavač, číšník, manipulační dělník, vrátný, průvodčí, telefonista.

Sociální

- hlavní zájmy spočívají v pomoci či nápomoci jiným a v rozvoji vztahů s lidmi. Jedinci mají pečovatelskou povahu, se snahou pomoci druhým. Většinou jsou silnými osobnostmi, které příliš nepodléhají emocím. Projevují se autoritativním způsobem jednání bez známky agrese, povýšenosti a netaktnosti.

Příklady oborů – výchova a vzdělání, zdravotnictví a sociální péče, služby atd.

Příklady profesí - pečovatel, zdravotní sestra, vychovatel, kulturní pracovník

Přírodovědný

- klient, který se zajímá o přírodu a život v ní. Jeho orientace může být zaměřena na rostliny, nebo na živočichy. Může být zaměřen na pěstování a chov, nebo na ochranu přírody. Jeho častým společníkem bude příroda. Má rád nezávislost, dovede se přizpůsobovat neobvyklým situacím a prostředí, rád pracuje v otevřeném prostoru.

Příklady oborů – lesní a vodní hospodářství, ochrana životního prostředí, zemědělství.

Příklady profesí - lesník, rybář, chovatel zvířat, agronom, ekolog, zemědělský dělník.

Poskytující služby

- hlavním předpokladem je smysl vyhovět zákazníkům, smysl pro sjednávání obchodů s potřebnou dávkou citu, empatie a asertivního jednání, umět nabídnout své služby a prodat svou práci. Důležité je mít schopnosti využít příležitosti, být rozhodný. Orientace vyžaduje plné pracovní nasazení bez ohledu na čas.

Příklady oborů – obchodní provoz, cestovní ruch, řemeslná výroba a služby, doprava atd.

Příklady profesí – prodavač, servisní dělník, masér, pedikér, kominík, fotograf.

Profesní zaměření nemusí být směrodatné pro určitý obor a profesi. Při hodnocení dochází k dalšímu srovnávání osobnostních ukazatelů. Profesní předpoklady jsou jen další pomůckou pro profesní orientaci klienta.

Posledním výstupem grafickým a textovým výstupem jsou doporučené obory a profese.

1.1.8 Doporučené obory a profese

- a) Cílem profesní diagnostiky modulu B je získat informace o klientovi v takovém rozsahu, abychom mohli s určitou pravděpodobností konstatovat možné profesní uplatnění na trhu práce i s předpokladem dalšího kariérového růstu, s dostatečnou mírou úspěšnosti. Poslední výstup nám přesně modeluje profesní profil klienta v šesti možných profesních uplatněních.
- b) Ve výstupu je uvedeno číslo oboru, název oboru, vhodná profese a procentuelní vyjádření možné úspěšnosti v době šetření. Pro profesní úspěšnost je brána hranice 50 %. Pod touto hranicí nejsou profese zpravidla zobrazovány. Současné vyhodnocovací klíče nedávají možnost alternativního řešení ve výstupech. Připravovaná inovovaná verze bude v sobě zahrnovat možnosti profesní uplatnitelnosti na trhu práce a hodnocení poradce z hlediska osobního názoru na uplatnitelnost.